12833 - Kabrin yanında insanlara dînî öğüt vermek meşrû mudur?

Soru

Kabrin yanında dînî öğüt vermenin meşrûiyeti nedir?
Kimisinin, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den böyle bir şey gelmemiştir, kimisinin ise bu sünnettir, dediğini işittik.

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Evet. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den mutlak anlamda böyle bir şey gelmemiştir sözü, doğru olmadığı gibi, bunun sünnet olduğunu söylemek de doğru değildir.

Bunun sebebi şudur: Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in kabrin yanında veya kabristanda cenâze hazır olduktan sonra Cuma hutbesi veren hatip gibi insanlara öğüt verdiğine dâir hiçbir şey gelmemiştir. Biz böyle bir şeyi işitmedik. Dolayısıyla bu davranış bid'attır ve gelecekte daha büyük bir şeye sebep olabilir. Belki de birisi çıkar da hazırdaki ölü adam hakkında ileri-geri konuşabilir.

Örneğin ölen bu adamın fâsık birisi olmasından dolayı, birisi çıkıp da insanlara:

-Bu adama bakın! Dün oynuyordu, dün alay ediyordu, şöyle şöyle söylüyordu, şimdi ise kabrinde rehin durumdadır, diyebilir.

Veya ölen adam zengin birisi ise, onun hakkında:

-Falancaya bakın! Dün saraylarda yaşıyordu, otomobillere biniyordu, elinin altında hizmetçileri vardı ve saygınlık içerisindeydi. Şimdi ise o kabrindedir, diyebilir.

Bu sebeple bir kimsenin öğüt veren hatip gibi kabristanda ayağa kalkmasını uygun görmüyoruz. Çünkü bu davranış sünnetten değildir. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- ölüyü defnettikten

sonra veya ölüyü defnetmek için beklerken kesinlikle ayağa kalkıp insanlara hitaben öğüt vermiyordu. Sünnete bizden daha yakın olmalarına rağmen selef-i sâlihin de böyle bir şey yaptığını işitmedik. Yine selef-i sâlihten önce dört halifenin de böyle bir şey yaptıklarını işitmedik. Bildiğimiz kadarıyla insanlar, Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali -Allah onlardan râzı olsun- zamanında böyle bir şey yapmıyorlardı. Yolların en hayırlısı, -hakka mutabık olursa- selefin yoludur.

Meclislerde insanların karşılıklı konuşmaları gibi olan öğütlere gelince, bunda bir sakınca yoktur. Sünenlerde sâbit olduğuna göre Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Baki el-Ğarkad kabristanına gittiğinde orada birtakım insanların bir ölüyü defnettiklerini gördü.Fakat ölü henüz defnedilmemişti. Yani insanlar ölü için kabir kazıyorlardı. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- oturunca ashâbı da onun çevresinde oturdular. Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- insan öldüğü zaman ve defnedildikten sonra ne halde olacağına dâir hutbe gibi değil de sakin bir şekilde insanlara konuşmaya başladı.

Aynı şekilde Buhârî ve diğer hadis kitaplarında sâbit olduğuna göre Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَقَدْ كُتِبَ مَقْعَدُهُ مِنَ الْجَنَّةِ وَمَقْعَدُهُ مِنَ النَّارِ. فَقُلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ! أَفَلَا نَتَّكِلُ؟ قَالَ: لَا، اعْمَلُوا، وَكُلٌّ مُيَسَّرٌ لِمَا خُلِقَ لَهُ , ثُمَّ قَرَأَ :فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى)) [رواه البخاري وغيره]

"Sizden kimse yoktur ki, cennet ve cehennemdeki yeri (bedbaht veya bahtiyar olduğu) yazılmış olmasın!

Bunun üzerine biz:

- Ey Allah'ın elçisi! Öyleyse hakkımızdaki yazıya (Allah’ın takdirine) tevekkül edip ona dayanmayalım (ameli bırakmayalım) mı?’ dedik.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- buyurdu ki:

- Hayır! Çalışın. Herkes kendisi için yaratılmış olana ulaşacaktır (saadet ehlinden olan herkes saadet ehlinin amelini işleyecek, şekâvet ehlinden olan herkes ise şekâvet ehlinin amelini

işleyecektir).

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- sonra şu âyetleri okudu:

'Bundan sonra kim verir (malını Allah için harcar), günahtan kaçınır ve en güzeli (lâ ilahe illallah'ı) tasdik ederse, biz de ona hayır ve kolaylık yolunu kolaylaştırırız. Kim de cimrilik eder, kendisini müstağni görür ve en güzeli (lâ ilahe illallah'ı) yalanlarsa, biz de onu en güç olana (şekâvete) hazırlarız.'(Leyl 5-10)" (Buhârî ve başkası rivâyet etmiştir.)

Sözün özü: Kabrin yanında veya ölüyü defnettikten sonra insanın ayağa kalkıp dînî öğüt vermek için insanlara hitap etmesi, sünnetten değildir ve bildiğiniz gibi böyle yapması da gerekmez. İnsanın, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'i örnek alarak hutbe şeklinde olmayan öğüt ve o anki duruma uygun olarak arkadaşlarıyla oturup konuşur gibi konuşması, güzel ve hoş bir davranıştır."